

компоненти формують і визначають ту планку професіоналізму, до якої потрібно всі працівників поліції піднімати. Адже, якщо людина буде психологічно стійка, готова до виникнення екстремальної ситуації і головне буде діяти в цій ситуації, шукаючи відразу її вирішення, то в наступній екстремальній ситуації такий поліцейський буде реагувати та діяти більш ефективно, ніж будь-яка інша цивільна особа. Взагалі, існує така думка, що чим більше людина буде проходити екстремальних ситуацій в своєму житті, то таким чином вона буде більш психологічно стійка, ніж інші і відповідно буде більш впевнено себе почувати в нестандартній ситуації і правильно діяти, ніж інші.

Виходячи із вищевказаного, слід зазначити наступне: 1) наявність прогалів в нормативному забезпеченні правоохоронних органів знижує здатність працівників поліції діяти швидко та надійно; 2) в нормативних актах вказується порядок, послідовність та умови проведення оперативних, слідчих дій, що дає змогу використовувати це в оперативній ситуації; 4) в актах правового забезпечення розглядаються та вказуються права, обов'язки, підстави, умови виконання службових задач та принципів поліції, що підвищують їх здатність завчасно підготуватися до дій в нормальних та екстремальних ситуаціях.

На основі цього пропонується підвищувати рівень професійної підготовки в правоохоронній діяльності, прививати поліцейському особисті властивості, якості, уміння, знання, що повинні відповідати прогресивним вимогам рівня професійної підготовки поліцейського і справжньому об'єктивному призначенню діяльності Національної поліції, правового регулювання вказаної вище діяльності із якого виходить, що нормативне забезпечення сприяє підвищенню професійної готовності працівника поліції за рахунок особистої зацікавленості останнього та його вмотивованості.

Одержано 26.03.2019

УДК 351.741

ЛІЛІЯ МИКОЛАЇВНА ПОПОВА,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів та кредиту

Харківського національного університету будівництва та архітектури;

 <https://orcid.org/0000-0001-8255-8363>

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН І МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЇХ ДОСВІДУ В УКРАЇНІ

Поліцейська діяльність у сучасній демократичній державі окреслюється двома моделями її організації: «континентально-європейською» і «англосаксонською (британською)». Перша модель характеризується жорстким централізованим управлінням поліцейськими відомствами з боку держави, владною «вертикаллю» і широким обсягом повноважень поліції. До цієї групи належать Австрія, Німеччина, Італія, Іспанія, Франція. Друга (британська) модель відзначається децентралізацією управління, владною «горизонталлю», підвищенням рівня повноважень місцевих органів влади і вужчими за обсягом поліцейськими функціями. До цієї моделі відноситься поліція Великобританії і США [1].

У механізмі таких держав континентальної правової сім'ї як Франція, Німеччина, Польща, поліція є невід'ємною складовою частиною системи органів виконавчої влади, як елемента державного апарату. Спільною рисою для вище згадуваних країн континентальної правової сім'ї є те, що, формально, поліція, як самостійний державний орган, належить до підсистеми органів виконавчої влади, які знаходяться в безпосередньому підпорядкуванні спеціального вищого галузевого органу виконавчої влади – Міністерства внутрішніх справ.

Важливо відзначити той факт, що сьогодні розуміння поліції не може знаходитися за межами концептуального поля «Community Policing» – стратегії і практики найтіснішої взаємодії поліцейських сил і суспільства (його більш локальних спільнот), яка демонструє свою ефективність на різних рівнях. Під «Community Policing» слід розуміти таку філософію роботи поліції, яка означає, новий тип стосунків поліції із законотворчими громадянами, участь останніх у визначенні пріоритетів, закладення таких стандартів, які дозволяють брати участь законотворчим громадянам у поліпшенні загальної якості життя.

У цьому випадку робота поліції заключається не в обробці випадкових викликів, а у першочерговому вирішенні основних проблем. Головними виступають три аспекти: 1) зміцнення партнерських відносин поліції та громадян, що включає участь всього суспільства в стратегії сприяння підвищенню громадської безпеки; 2) участь суспільства у визначенні і ефективному усуненні основних умов, що призводять до злочинності та безладдя; 3) перетворення поліції як організації, яка спроможна реагувати на потреби суспільства (громади) більш ефективно [2].

Аналіз діяльності поліції зарубіжних країн, вивчення досвіду розвитку їх поліцейських підрозділів може бути корисним для України як держави, яка прагне мати поліцію європейського зразка. Однак, як показують чисельні дослідження, кожна з поліцейських систем має свою індивідуальну історію розвитку та свою специфіку. Тому одним із основних завдань, яке стоїть перед Міністерством внутрішніх справ України, – це вдосконалення діяльності української поліції з урахуванням позитивного досвіду поліцейської діяльності провідних країн Європи. У складних умовах реформування поліції, розширення процесу їх інтеграцій до міжнародного товариства правоохоронних органів об'єктивно зростає інтерес до досвіду поліцейських систем зарубіжних країн та досліджень сучасних проблем їх розвитку. Найбільш вдало зміст поліцейської діяльності у сучасному демократичному суспільстві викладено американським поліцейстом Д. Бейлі, який на підставі проведеного аналізу широкого кола нормативних приписів виокремив основні вимоги суспільства, які ставляться до поліцейських. По-перше, пріоритетним напрямком роботи поліції має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільним групам (ефективне реагування поліції на заяви окремих громадян, підтримання з ними постійного зв'язку та інформування про хід розгляду їх справ; здійснення постійного моніторингу ситуації щодо потреб вразливих груп населення, які потребують підвищеної уваги та додаткового захисту своїх прав з боку поліції, розроблення відповідних програм або планів заходів щодо надання їм додаткової допомоги, відслідковування їх ефективності).

По-друге, поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом (усі рішення поліції мають бути вмотивовані законом та підтримані судом, а не диктуватися урядом та побажаннями політичних партій; ноти підтримки або протесту, політичні заяви тощо можуть бути взяті до уваги керівниками поліції при прийнятті управлінських рішень, проте лише як додаткові аргументи (контраргументи) до вимог закону, на підставі яких діє поліція).

По-третє, поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є необхідними для вільної політичної діяльності у демократичному суспільстві (впровадження процедур та нормативних актів, які унеможливають здійснення свавільних арештів та затримань, забезпечують захист затриманих осіб від тортур; запровадження спеціального навчання персоналу з метою забезпечення прав людини в поліцейській діяльності).

По-четверте, поліція має бути прозорою у своїх діях (відкритість поліції для форм зовнішнього контролю, в тому числі громадського контролю, зокрема стосовно питань планування роботи поліції в цілому, реалізації запланованих заходів та результатів роботи) [3].

Велике значення має запозичення досвіду зарубіжних країн, наприклад, залучення фахівців з Грузії та Сполучених Штатів Америки. Щодо реформування органів внутрішніх справ у Грузії, то слід зазначити, що до поліції Грузії не брали колишніх працівників правоохоронних органів і навіть громадян з юридичною освітою. В подальшому на роботу у поліцію приймалися молоді люди віком від 19 до 35 років на загальних умовах. Патрульна служба була оновлена майже повністю. В службу детективів приймалися і колишні співробітники. Але за умови – якщо за ними немає сумнівного минулого, після спеціальних тестів, перепідготовки і на загальних умовах з усіма.

У Грузії також суттєво підвищилась заробітна платня працівників правоохоронних органів. Плюс медична страховка, страховка на випадок загибелі або каліцтва, премії, які можуть бути досить значними залежно від вислуги років, участі в розкритті конкретних злочинів. Але разом з цим введено жорсткий контроль і відповідальність поліцейських. Створений контролюючий орган – Генеральну інспекцію. Її співробітники постійно «відвідують» низові підрозділи. (Наприклад, під виглядом простих громадян приходять у відділки і просять відкрити кримінальну справу з дріб'язкового приводу, – начебто крадіжки мобільного телефону). Непорушення справи загрожує поліцейському кримінальною відповідальністю, не кажучи вже про звільнення та санкції, тому кількість порушених справ різко зросла, але, оскільки це не є більше основним методом оцінки роботи, поліцейські самі стали набагато активніше приймати справи в роботу. У результаті діяльності Генеральної інспекції за роки реформ державний апарат безперервно і наполегливо чиститься від корупції. У перші роки з оновленого Міністерства внутрішніх справ Грузії було звільнено або потрапило за ґрати кілька сотень співробітників. У перші місяці роботи

патрулів ефір провідних телекомпаній був переповнений кадрами дачі хабарів новим працівниками, які знімалися прихованою камерою агентами спецслужб. Спіймані на хабарі відправлялися у в'язницю строком на 10 років. У Грузії Академія поліції не є вищим учбовим закладом. Сюди приходять люди, які вже мають вищу освіту (зазвичай правову). Навчання триває кілька місяців і супроводжується постійними іспитами, перевітками і випробуваннями. Потрапити до Академії поліції в Грузії складно. Крім курсантів, в цю Академію потрапляють двічі на рік і вже працюючі поліцейські. Вони за один – два тижні проходять програми перепідготовки або отримують сертифікати нової спеціалізації (наприклад, детектива) [4].

Висновок. Діяльність поліції України є необхідною умовою її існування як незалежної, правової та демократичної держави. Разом із реформуванням поліції відроджується сукупність правових норм, що регламентують її діяльність. Пізнання та конструктивне використання поліцейського досвіду розвинутих країн світу має суттєве теоретичне та практичне значення для забезпечення реформування поліції України відповідно до міжнародних стандартів.

Список бібліографічних посилань

1. Плугатар Т. А. Організаційно-правові засади поліцейської діяльності щодо забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини // Allbest : сайт. URL: https://otherreferats.allbest.ru/law/00920104_0.html (дата звернення: 24.03.2019).

2. «Community Policing» або поліцейська діяльність, орієнтована на громаду // Відкритість правоохоронної системи : сайт. URL: <http://police-access.info/2015/07/community-policing-abo-politsejska-diialnist-orijentovana-na-hromadu/> (дата звернення: 24.03.2019).

3. Наилучшая практика первоначальной полицейской подготовки – аспекты учебной программы // ОБСЕ : офиц. сайт. URL: <https://www.osce.org/ru/secretariat/109934?download=true> (дата звернення: 24.03.2019).

4. Як було реформовано правоохоронну систему Грузії // ОРД : сайт. URL: <http://ord-ua.com/2012/01/20/yak-bulo-reformovano-pravoohoronnu-sistemu-gruziyi/?page=2> (дата звернення: 24.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 351.741

СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА ПОПОВА,

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3958-4133>

РОЛЬ І МІСЦЕ ПОЛІЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Пріоритет у законодавчому визначенні ролі і місця поліції у сучасному європейському суспільстві належить Раді Європи. Прийнята у травні 1979 р. Парламентською асамблеєю Ради Європи «Декларація про поліцію» [1] у правовому порядку закріпила статус та базові принципи роботи поліції, а також підтвердила положення міжнародних документів ООН щодо стандартів у сфері правоохоронної діяльності. Основні положення, викладені в «Декларації про поліцію», були також закріплені у своєму загальному вигляді в Європейському кодексі поліцейської етики, прийнятому в якості додаткового регулятивного документа Ради Європи 19 вересня 2001 р.

На сучасному етапі розвитку європейського суспільства функція поліції визначається поліцейстами як сприяння у забезпеченні безпечного та справедливого соціального оточення, в якому права і відповідальність індивідуумів, сімей та громад відповідним чином збалансовані. Метою поліції є сприяння безпеці та зниження кількості випадків громадських заворушень; зниження рівня злочинності та тяжкості злочинів; сприяння здійсненню правосуддя таким чином, щоб підтримувати довіру населення до закону. Завдання поліції з урахуванням цих положень викладаються наступним чином:

- збереження / відновлення порядку і зниження частоти проявів антисоціальної поведінки;
- підвищення рівня безпеки населення;
- сприяння безпеці на дорогах і зменшення нещасних випадків;
- знищення організованої та міжнародної злочинності;
- боротьба з тероризмом;